

STORTINGET

Innst. 186 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:50 S (2021–2022)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Audun Lysbakken om å sikre demokratisk forankring og kontroll av inngripende smitteverntiltak

gi bidrag til å generere ny kunnskap i krisesituasjoner.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til midlertidige endringer i smittevernloven som sikrer at alle inngripende smitteverntiltak forankres i Stortinget, enten før de vedtas, eller umiddelbart etterpå dersom forankring på forhånd ikke er mulig på grunn av en akutt situasjon.
2. Stortinget ber regjeringen sette ned et lovutvalg som skal gå gjennom eksisterende lovverk og rammeverk for bekjempelse av pandemier med særlig til hensyn til forholdsmessighet, smittevern og rettssikkerhet ved innføring av smitteverntiltak. Utvalget skal ha som mandat å se på hvordan regjeringen kan sikres nødvendige fullmakter, samtidig som det sikres en demokratisk kontroll og vurdering av tiltakenes karakter, rekkevidde og forholdsmessighet ved innføring. Utvalget skal gi anbefalinger til hvordan myndighetene kan legge til rette for offentlig og demokratisk forankring der berørte interesser blir hørt og involvert i utarbeidelse av restriksjoner, og

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Sara Hamre Sekkingstad, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslagene i Dokument 8:50 S (2021–2022) om å sikre demokratisk forankring og kontroll av inngripende smitteverntiltak. Statsråd Ingvild Kjerkol har uttalt seg om forslagene i brev til komiteen av 6. januar 2022. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Komiteen har i tillegg anmodet om skriftlige innspill til representantforslaget, og det har kommet i alt 21 innspill.

Komiteen viser til at den snart to år lange kampen mot covid-19 har vært utfordrende å håndtere for både nasjonale og lokale myndigheter. Etter pandemiens utbrudd våren 2020 sørget et samlet storting for å etablere koronaloven midlertidig, og senere forlenge den, som et fundament for Stortingets demokratiske forankring og kontroll. Samtidig har en rekke tiltak vært hjemlet i smit-

tevernlovens bestemmelser. Smittevernloven er en fullmakts- og beredskapslov som gir nasjonale og lokale myndigheter adgang til å sikre innbyggernes sikkerhet ved et pandemisk utbrudd, gjennom tiltak som skal vurderes som nødvendige og forholdsmessige.

Inngripende tiltak

Komiteen merker seg at forslagsstillerne er opptatt av at særlig inngripende tiltak skal forankres og vedtas i Stortinget.

Komiteen viser til at smittevernloven gir fullmakter til å iverksette inngripende smitteverntiltak raskt dersom det vurderes som nødvendig og forholdsmessig. Komiteen er opptatt av at inngripende tiltak må avvikles så snart det foreligger en faglig tilråding, og når tiltakene ikke lenger er forholdsmessige. Dette er i overenstemmelse med statsrådets egne beskrivelser av myndighetenes håndtering av slike tiltak.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at smittevernloven i minst mulig grad bør endres under en pågående pandemi.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener demokratisk forankring er helt grunnleggende ved implementering av politiske bestemmelser som gjør sterke utslag på menneskers liv. Samtidig skal man anerkjenne at det under koronapandemien har vært nødvendig å innføre svært inngripende smitteverntiltak på kort tid, som derfor ikke har fått den demokratiske forankringen man skulle ønske.

Disse medlemmer mener involvering av Stortinget i vurdering og forankring av smitteverntiltak er viktig av demokratiske og prinsipielle årsaker, samtidig som regjeringen må ha anledning til å agere raskt når det er nødvendig. Disse medlemmer mener derfor en demokratisk forankring av smitteverntiltak etter at de er innført, vil være en god løsning for å sikre demokratisk forankring samtidig som regjeringen gis anledning til å innføre tiltak raskt om nødvendig.

Disse medlemmer merker seg at statsråden i sin vurdering av forslaget påpeker at smitteverntiltak skal nedjusteres eller oppheves med en gang de ikke lenger er nødvendige eller forholdsmessige. Disse medlemmer vil påpeke at statsråden og regjeringen ved flere anledninger har brukt flere dager fra de har mottatt faglige råd om lettelsener, til lettelsene er blitt innført. Ved enkelte tilfeller har statsråden brukt opp mot en uke fra de faglige rådene om lettelsener har ligget til grunn, til lettelsene er blitt innført. Disse medlemmer mener det ikke er tilstrekkelig at det brukes opp mot en uke på å oppheve eller nedjustere smitteverntiltak etter at man har mottatt faglige anbefalinger. Disse medlemmer mener en slik holdning til smittevern-

tiltak er med på å skape mistillit til tiltakene, i tillegg til at det får store konsekvenser for de som lider under smitteverntiltak som varer lenger enn hva de faglige rådene tilsier.

Smittevernloven

Komiteen viser til statsrådets brev til komiteen, der det fremheves at smittevernloven gir hjemmel for smitteverntiltakene som er iverksatt for å bekjempe utbruddet av covid-19. Det understrekes at smittevernloven er en fullmakts- og beredskapslov. Loven gir lokale og sentrale myndigheter kompetanse til å iverksette nødvendige smitteverntiltak og skal gi grunnlag for at lokale og sentrale helsemyndigheter kan håndtere utbruddssituasjoner som på forhånd er ukjent, og som man ikke kjenner hendelsesforløpet til. Smittevernloven er også en rettsikkerhetslov, noe som fremgår av formålsbestemmelsen. Det er hensynet til samfunnets interesser som må veies mot enkeltmenneskets personlige integritet og rettsvern. Alle fullmaktene i smittevernloven ble utløst ved at covid-19 ble definert som en allmennfarlig smittsom sykdom.

Komiteen viser til at forslagsstillerne foreslår å endre loven slik at det gis anledning til parlamentarisk prøving av inngripende tiltak, noe som skal sikre mer demokratisk kontroll med smittevernloven. Komiteen viser til at dagens smittevernlov gir regjeringen nødvendige fullmakter til å iverksette tiltak umiddelbart, uten å først fremme forslag for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget har gitt regjeringen og departementet fullmakter til å iverksette inngripende smitteverntiltak raskt dersom det vurderes som nødvendig. Disse medlemmer peker på at smittevernloven har en egen bestemmelse i § 1-5 som begrenser fullmaktene i loven. Bestemmelsen ble tatt inn i forbindelse med lovrevisjonen i 2019 og inneholder grunnleggende krav som må vurderes ved iverksettelse av tiltak etter loven. Det stilles i denne bestemmelsen krav om at tiltakene skal ha klar medisinskfaglig begrunnelse og være nødvendige og tjenlige etter en helhetsvurdering. Dette innebærer at hvilke tiltak som er aktuelle og lovlige, vil variere ut fra hvordan situasjonen er. Disse medlemmer viser til at det i smittevernloven § 7-12 er gitt en særlig fullmakt for Kongen, som har blitt benyttet som hjemmel for enkelte av vedtakene som er satt i verk under pandemien. Disse medlemmer viser til at denne bestemmelsen fastsetter at dersom det er fare for eller er et utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom som truer folkehelsen, og hvor det er nødvendig å sette inn tiltak raskt, kan Kongen fastsette forskrifter med lovs innhold og om nødvendig fravike gjeldende lovgivning.

Disse medlemmer viser også til at det i koronalovens bestemmelse om mindretallsrettigheter var spesifisert at minst en tredjedel av stortingsrepresentantene til enhver tid kunne begjære at nasjonale tiltak skulle behandles i Stortinget. Koronaloven ble opphevet 27. mai 2020.

Disse medlemmer viser videre til Koronakommisjonens vurderinger av smittevernloven:

«Smittevernloven har gitt både sentrale og kommunale myndigheter tilstrekkelige fullmakter til å håndtere pandemien. Loven har bestemmelser som gir både kommunene og Helsedirektoratet mulighet til å fatte hastevedtak når hensynet til smittevernet tilsier det. Kommisjonen mener at disse bestemmelsene må videreføres. Dette er viktig for å kunne beskytte befolkningen mot kommende, alvorlige pandemier. Samtidig mener vi loven ikke stiller tilstrekkelig tydelige krav til demokratisk kontroll når smitteverntiltak må besluttes raskt. I tillegg er ansvarsfordelingen mellom staten og kommunene ikke tilstrekkelig avklart i loven».

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus mener det vil være riktig å gjennomgå smittevernloven når koronapandemien er over, og ikke mens den fortsatt pågår. Smittevernloven har vært viktig for raskt å kunne sette inn tiltak for å beskytte befolkningen mot smittsomme sykdommer, men det er grunn til å vurdere om smittevernloven er godt nok gjennomarbeidet til å håndtere langsiktige pandemier. Derfor blir en gjennomgang av smittevernloven viktig for å lære av erfaringene koronapandemien har gitt.

Komiteens medlem fra Pasientfokus vil påpeke at pandemien har gitt oss erfaringer vi ikke har hatt tidligere. Disse erfaringene bør ligge til grunn for vurdering av en eventuell ny lov eller endringer i smittevernloven.

Menneskerettigheter og rettssikkerhet

Komiteen viser til skriftlig innspill fra NIM, Norges institusjon for menneskerettigheter. Det vises her til at gode begrunnelser rundt tiltak som blir iverksatt er avgjørende for å ivareta rettssikkerheten og grunnleggende menneskerettigheter. Deres innspill oppsummeres slik:

«NIM ser et behov for at det lovfestes et krav til skriftlige begrunnelser der forskrifter etter smittevernloven i tilknytning til håndteringen av koronapandemien griper inn i menneskerettighetene.

Slike begrunnelser bør inneholde en redegjørelse for det smittevernfnaglige behovet for forskriften og hvorfor den er nødvendig. Den bør også gis en begrunnelse for hvorfor andre beskyttelsestiltak ikke anses tilstrekkelige og en vurdering av forskriftens forholdsmessighet.»

Komiteen registrerer at det har vært ulik grad av redegjørelser og begrunnelser gjennom hele pandemi-håndteringen, etter endelig vurdering av det forholdsmessige rundt tiltakene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at smitteverntiltak som begrenser rettigheter i flere grunnlovsbestemmelser og bestemmelser i den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), må ha tilstrekkelig hjemmel i lov, ivareta et legitimt formål og være forholdsmessig. Hensynet til å beskytte helse er blant de legitime formålene som angis i EMK artikkel 8 og 11. Ved iverksettelse av smitteverntiltak må det vurderes om disse kravene er oppfylt. Disse medlemmer peker på at forholdsmessighetskravet innebærer at inngrepet ikke må gå lenger enn det som er nødvendig for å ivareta det legitime formålet som begrunner inngrepet. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av åpenhet om forholdsmessighetsvurderinger som gjøres av den til enhver tid sittende regjering.

Gjennomgang av regelverk

Komiteen viser til forslaget om å sette ned et lovutvalg som skal gå gjennom eksisterende lovverk og rammeverk for å bekjempe pandemier.

Komiteen er opptatt av at regjeringen, gjennom Koronakommisjonens arbeid og den nylig annonserte eksterne og uavhengige gjennomgangen av koronapandemien, må komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en redegjørelse om hvordan en gjennomgang av regelverk vil bli håndtert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus, viser til at dette vil danne grunnlag for en bred og helhetlig gjennomgang, som vil gi Stortinget nødvendig kunnskap og demokratisk forankring.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt registrerer at forslaget har skapt interesse fra svært mange hold.

Disse medlemmer viser til at rettsstatsgarantierne og parlamentarisk kontroll er spesielt viktig i kriser og når samfunnet er utsatt for alvorlig fare. Beslutninger treffes ofte raskt, uten å involvere berørte interesser og fagkunnskap fra andre områder, slik at motforestillinger og alternativer ikke kommer med i beslutningsgrunnlagene. Unntaksfullmakter svekker dermed både det parlamentariske demokratiet og deltakerdemokratiet som er etablert gjennom forvaltningslovens høringsystem, et system som er ment for å treffe best mulige beslutninger.

Disse medlemmer mener at parlamentarisk kontroll også er viktig for å bidra til å skape oppslutning og legitimitet om nødvendige tiltak. Dette er særlig viktig i faser av pandemien hvor befolkningens tretthet når det gjelder smitteverntiltakene, er stor.

Derfor mener disse medlemmer det er behov for særlige mekanismer for parlamentarisk kontroll med bruken av fullmaktene.

Disse medlemmer mener at det på kort sikt bør innføres en bestemmelse som reetablerer den parlamentariske kontrollen som smittevernloven forutsatte før pandemien, ved at inngripende regler som regjeringen fastsetter, må vedtas av Stortinget. Modellen i koronaloven § 5 kan være en aktuell kandidat.

På lengre sikt mener disse medlemmer at det må gjennomgås og vurderes hvordan man kan sikre regjeringen den nødvendige handlefriheten, samtidig som hensynet til parlamentarisk kontroll, rettssikkerhet og generering av kunnskap ivaretas. Pandemien har gitt erfaringer som er viktige for slike vurderinger. Den praksis som nå er utviklet, må gjøres til gjenstand for en grundig og allsidig gjennomgang. Disse medlemmer viser til at dette er viktig både for å sikre at de erfaringene som nå er innhentet, ikke går til spille, og for å hindre at neste krise blir møtt med regler og rutiner som er utviklet under kritiske forhold, uten en bred og demokratisk prosess.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser videre til innspillet fra Norges Rederiforbund:

«Når vi i ettertid ser tilbake på mange av de forskrifter som er gitt under pandemien, er det etter vårt syn åpenbart at mange av disse ikke kan begrunnes i en akutt oppstått situasjon som krever en så rask prosess at det ikke engang er tid til å gjennomføre en kort høring. Likefullt har myndighetene valgt å bruke 'nødparagrafen' etter forvaltningsloven til både stort og smått. Det er overraskende at dette ikke har blitt påpekt i særlig utstrekning fra Stortingets side etter at pandemien nå snart har vart i to år. Mange av de regler som er gitt har fått et uheldig og til dels utilsiktet innhold og dette kunne ha vært unngått dersom det hadde vært gjennomført høringer. Høringer kunne gjerne ha vært gjennomført med en meget kort frist eller gjennom bruk av høringsmøter. Dette ville ha fungert meget bra i praksis, ettersom mange berørte organisasjoner etablerte egne beredskapsenheter under pandemien, som myndighetene hadde kunnet forholde seg til nærmest på døgnbasis.

En side av spørsmålet om høringer gjelder forholdet mellom ulike myndighetsorganer. Når det gjennomføres høringer sikres det også at interessen til ulike myndighetsorganer blir hørt. Det ligger i kortene at for eksempel Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) ikke er på hjemmebane for å regulere næringsvirksomhet som finner sted på tvers av landegrensene. Det er etter vår oppfatning en nær sammenheng mellom pkt. 1 og 2 i SVs forslag, der premissen for pkt. 1 bygger på de utfordringer som gjelder smittevernsregelverket og som er

omtalt i pkt. 2. Gjennom de utfordringer som vi selv har avdekket i myndighetenes håndtering av ulike regulatoriske spørsmål, støtter vi særlig pkt. 2 i representantforslaget og ber om at Stortinget gir sin tilslutning til dette.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer på dette grunnlag følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til midlertidige endringer i smittevernloven som sikrer at alle inngripende smitteverntiltak forankres i Stortinget, enten før de vedtas, eller umiddelbart etterpå dersom forankring på forhånd ikke er mulig på grunn av en akutt situasjon.»

«Stortinget ber regjeringen nedsette et lovutvalg som skal gå gjennom eksisterende lovverk og rammeverk for bekjempelse av pandemier med særlig hensyn til forholdsmessighet, smittevern og rettssikkerhet ved innføring av smitteverntiltak. Utvalget skal ha som mandat å se på hvordan regjeringen kan sikres nødvendige fullmakter, samtidig som det sikres en demokratisk kontroll og vurdering av tiltakenes karakter, rekkevidde og forholdsmessighet ved innføring. Utvalget skal gi anbefalinger til hvordan myndighetene kan legge til rette for offentlig og demokratisk forankring der berørte interesser blir hørt og involvert i utarbeidelse av restriksjoner, og gi bidrag til å generere ny kunnskap i krisesituasjoner.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til midlertidige endringer i smittevernloven som sikrer at alle inngripende smitteverntiltak forankres i Stortinget, enten før de vedtas, eller umiddelbart etterpå dersom forankring på forhånd ikke er mulig på grunn av en akutt situasjon.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen nedsette et lovutvalg som skal gå gjennom eksisterende lovverk og rammeverk for bekjempelse av pandemier med særlig hensyn til forholdsmessighet, smittevern og rettssikkerhet ved innføring av smitteverntiltak. Utvalget skal ha som mandat å se på hvordan regjeringen kan sikres nødvendige fullmakter, samtidig som det sikres en demokratisk kontroll og vurdering av tiltakenes karakter, rekkevidde og forholdsmessighet ved innføring. Utvalget skal gi anbefalinger til hvordan myndighetene kan legge til rette for offentlig og demokratisk forankring der berørte interesser

ser blir hørt og involvert i utarbeidelse av restriksjoner, og gi bidrag til å generere ny kunnskap i krisesituasjoner.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:50 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Audun Lysbakken om å sikre demokratisk forankring og kontroll av inngripende smitteverntiltak – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 8. mars 2022

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Sara Hamre Sekkingstad

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/5445-

6. januar 2022

Vedrørende Dokument 8:50 S (2021-2022) - Representantforslag om å sikre demokratisk forankring og kontroll av inngripende smittevernstiltak

Jeg viser brev av 20. desember 2021 fra helse- og omsorgskomiteen hvor det bes om min uttalelse til ovennevnte forslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Audun Lysbakken.

Stortingsrepresentantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til midlertidige endringer i smittevernloven som sikrer at alle inngripende smitteverntiltak forankres i Stortinget, enten før de vedtas, eller umiddelbart etterpå dersom forankring på forhånd ikke er mulig på grunn av en akutt situasjon.*
- 2. Stortinget ber regjeringen sette ned et lovutvalg som skal gå gjennom eksisterende lovverk og rammeverk for bekjempelse av pandemier med særlig til hensyn til forholdsmessighet, smittevern og rettsikkerhet ved innføring av smitteverntiltak. Utvalget skal ha som mandat å se på hvordan regjeringen kan sikres nødvendige fullmakter, samtidig som det sikres en demokratisk kontroll og vurdering av tiltakenes karakter, rekkevidde og forholdsmessighet ved innføring. Utvalget skal gi anbefalinger til hvordan myndighetene kan legge til rette for offentlig og demokratisk forankring der berørte interesser blir hørt og involvert i utarbeidelse av restriksjoner, og gi bidrag til å generere ny kunnskap i krisesituasjoner.*

Svar:

Smittevernloven er en fullmakts- og beredskapslov. Loven gir lokale og sentrale myndigheter kompetanse til å iverksette nødvendige smitteverntiltak, og skal gi grunnlag for at lokale og sentrale helsemyndigheter kan håndtere utbruddssituasjoner som på forhånd er ukjent og

som man ikke kjenner hendelsesforløpet til. Smittevernloven er også en rettssikkerhetslov, noe som fremgår av formålsbestemmelsen. Det er hensynet til samfunnets interesser som må veies mot enkeltmenneskets personlige integritet og rettsvern.

Smittevernloven gir fullmakter til å iverksette inngripende smitteverntiltak raskt dersom det vurderes som nødvendig og forholdsmessig. Hensynet til å beskytte samfunnet og forebygge mot smitte begrunner de vide fullmaktene og inngripende tiltakene som loven åpner for. Loven krever at tiltakene ikke er mer inngripende og ikke varer lenger enn nødvendig. Den gir hjemmel for tiltak som er medisinskfaglig begrunnet, nødvendig og tjenlig etter en helhetlig vurdering. I valget mellom ulike tiltak, skal det minst inngripende tiltaket velges, det vil si at smittevernloven bygger på et prinsipp om minst mulig inngrep. Ved iverksettelse av smitteverntiltak skal det legges vekt på frivillig medvirkning fra den eller de tiltaket gjelder. Dette innebærer at tiltak som iverksettes for å håndtere utbrudd må tilpasses raskt i takt med utviklingen av smittesituasjonen og når ny kunnskap blir tilgjengelig.

Covid-19-pandemien har medført behov for iverksettelse av en rekke inngripende smitteverntiltak. Mange av tiltakene har blitt innført på kort varsel, og ofte uten at det på forhånd har vært anledning til å gjennomføre ordinær høring. Smitteverntiltak som innebærer ulike forbud og begrensninger reiser spørsmål om forholdet til flere grunnlovsbestemmelser og bestemmelser i den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK). Eksempelvis bestemmer Grunnloven § 102 første ledd første punktum og EMK artikkel 8 at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv og sitt hjem. Videre bestemmer Grunnloven § 101 andre ledd og EMK artikkel 11 at alle kan møtes i fredelige forsamlinger. Smitteverntiltak som begrenser disse rettighetene må ha tilstrekkelig hjemmel i lov, ivareta et legitimt formål og være forholdsmessig. Hensynet til å beskytte liv og helse er blant de legitime formålene som angis i EMK artikkel 8 og 11. Ved iverksettelse av smitteverntiltak må det vurderes om disse kravene er oppfylt. Forholdsmessighetskravet innebærer at inngrepet ikke må gå lengre enn det som er nødvendig for å ivareta det legitime formålet som begrunner inngrepet. Det må derfor vurderes om formålet også kan oppnås ved tiltak som er mindre inngripende. Tiltaket må heller ikke gis lengre varighet enn nødvendig, og det må gjøres jevnlig vurderinger av behovet for å opprettholde det.

Gjennom vedtagelse av smittevernloven har Stortinget gitt regjeringen og departementet fullmakter til å iverksette denne type tiltak raskt dersom det vurderes som nødvendig. Pandemien som vi i snart to år har stått i, og særlig utviklingen den siste tiden med økt smitte av en ny virusvariant, har vist at det er helt nødvendig å kunne handle raskt. Her har smittevernloven etter min vurdering fungert godt og etter sin hensikt.

Jeg er opptatt av at tiltakene til enhver tid er forholdsmessige slik loven krever og at befolkningen har tillitt til det vi gjør. Det er viktig at regjeringen og departementet er åpen om de faglige og rettslige vurderinger som ligger til grunn for de tiltak som innføres, at vi informerer godt om tiltakene og at de justeres raskt dersom erfaring eller ny kunnskap tilsier at tiltakene ikke lenger er forholdsmessige. Jeg mener at vi ivaretar dette.

Jeg mener imidlertid at det vil være uheldig dersom Stortinget skal utøve en løpende rettslig kontroll av de smitteverntiltak som iverksettes for å håndtere pandemien. Innenfor de fullmakter som følger av smittevernloven skal regjeringen og departementet innføre tiltak raskt når det er nødvendig. Innenfor de tidsfrister som da er til rådighet vil det i mange tilfeller ikke være mulig å forankre innføring av tiltakene i Stortinget før disse innføres. På samme måte skal smitteverntiltak nedjusteres eller oppheves med en gang de ikke lenger er nødvendige eller forholdsmessige. Også dette vil i mange situasjoner være uforenlig med en forankring i Stortinget i forkant grunnet tidsaspektet.

En eventuell ordning som legger opp til en sontring mellom "inngripende smitteverntiltak" og andre smitteverntiltak, vil i praksis være komplisert og arbeidskrevende. Som redegjort for følger det av smittevernloven at strenge vilkår skal være oppfylt før det er adgang til å innføre tiltak med hjemmel i loven. Slik sett vil de fleste tiltak som innføres med hjemmel i loven kunne oppleves som inngripende, enten generelt eller spesielt for de som rammes direkte av tiltaket. Det å skulle sondre mellom "inngripende smitteverntiltak" eller andre smitteverntiltak hjemlet i smittevernloven vil dermed etter min mening ikke være hensiktsmessig og vil i praksis kunne innebære en løpende rettslig kontroll fra Stortingets side av alle smitteverntiltak som vurderes fastsatt med hjemmel i smittevernloven.

I tråd med ovenstående er det også vanskelig å se for seg hvordan lovfesting av en midlertidig ordning med etterkontroll av innførte smitteverntiltak skulle utformes. Det er som nevnt behov for rask innføring, justering og avvikling av tiltak basert på smittesituasjonen til enhver tid. Avgjørende for regjeringen og departementets vurdering av hvilke tiltak som til enhver tid skal gjelde, vil her særlig være faglige og rettslige vurderinger og tilrådinger fra Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Utgangspunktet for dokumenter som er innhentet fra underordnet organ er at det kan gjøres unntak fra innsyn dersom det nødvendig for å sikre forsvarlige interne beslutningsprosesser. Regjeringen mener at det er nødvendig å unnta vurderingene fra Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet som ligger til grunn for de nasjonale smitteverntiltakene inntil regjeringen har fattet en beslutning. Dette for å sikre en forsvarlig beslutningsprosess. Det går normalt noen få dager fra vurderingene foreligger til beslutning er fattet og kommunisert utad. Utgangspunktet er derfor at det faglige grunnlaget blir offentlig i forkant av at nasjonale vedtak og forskrifter med hjemmel i smittevernloven blir gjort kjent. Det faglige grunnlaget publiseres da slik at enhver kan gjøre seg kjent med grunnlaget for de beslutninger som regjeringen og departementet fatter. Dette vil også sikre at Stortinget kan utføre en løpende kontroll med tiltak som innføres.

I tillegg til ovenstående vil også innføring av en midlertidig ordning med løpende rettslig kontroll av de smitteverntiltak som er iverksatt eller som vurderes iverksatt, reise enkelte prinsipielle problemstillinger. Innføring av en slik ordning vil kunne oppfattes som en innsnevring av de fullmakter som Stortinget gjennom smittevernloven har lagt til regjering og departement. En slik innsnevring av fullmaktene bør ikke skje gjennom midlertidige lovendringer under en pågående pandemihåndtering. Beredskapslovgivningen bør i minst mulig grad endres mens vi fortsatt står midt i pandemien. Det vil kunne skape usikkerhet, og i

verste fall kunne påvirke vår evne til å håndtere pandemien. Etter min mening bør slike endringer heller vurderes i en mer helhetlig gjennomgang av relevant regelverk.

Når det gjelder representantenes andre forslag om at regjeringen skal sette ned et lovutvalg som skal gjennomgå eksisterende lovverk og rammeverk for bekjempelse av pandemier, er jeg enig i at de momenter eller problemstillinger som representantene her viser til vil være sentrale i en gjennomgang av relevant regelverk. Jeg viser også til at Koronakommisjonen på flere punkter har anbefalt endringer i både smittevernloven og helseberedskapsloven.

Regjeringen vil følge opp Koronakommisjonens anbefalinger, og ser også selv behov for en gjennomgang av gjeldende regelverk på en rekke punkter. I et slikt arbeid vil også de problemstillinger som representantene her tar opp naturlig måtte vurderes. Som allerede nevnt mener jeg imidlertid at det vil være mer hensiktsmessig å gjøre dette som del av en bred og helhetlig gjennomgang av relevant regelverk, fremfor å kun vurdere representantenes forslag separat. Jeg har ikke konkludert i spørsmålet om en slik regelverksgjennomgang skal skje ved nedsettelse av et lovutvalg eller på annen måte. Jeg vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget på et senere tidspunkt med redegjørelse for hvordan regjeringen og departementet vil gjennomføre en slik regelverksgjennomgang sett i lys av de erfaringer vi siden mars 2020 har høstet gjennom håndtering av covid-19-pandemien og sett i lys av Koronakommisjonens anbefalinger.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

